

Lausunto

20.10.2023

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Kotikunnan ja asuinpaikan määräytymisen perustuslaillista suhdetta käsitellään hallituksen esitysluonnoksessa seuraavasti:

”Esityksen mukaan uuteen kotikuntalakiin kirjattaisiin nykyisen lain soveltamiskäytäntöä vastaavasti, että henkilön asuinpaikaksi voidaan väestötietojärjestelmässä merkitä vain sellainen rakennus, jossa on väestötietojärjestelmän mukaan asuinhuoneisto tai asuinhuone. Tämä ei muuttaisi vallitsevaa oikeustilaa, ainoastaan selkeyttäisi sitä ja estäisi sen, että kotikuntalakia tulkittaisiin esimerkiksi alueidenkäyttölain, rakentamislain tai kuntien kaava- ja rakennusjärjestyspäättösten vastaisesti. -- Uuden lain asuinpaikkasäännösten tarkoituksena on palvella etupäässä vain kotikunnan määräytymistä eikä niillä ole tarkoitus suoraan vaikuttaa siihen, miten muiden hallinnonalojen lainsäädännössä määritellään ihmisten asumista tai asuinpaikkaa sekä niihin liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia.”

Lisäksi hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, että kotikuntalaki mahdollistaisi edelleen vapaa-ajan asunnon sijaintikunnan merkitsemisen asukkaan kotikunnaksi, mutta vakituiseen asumiseen kelpaamatonta asuntoa ei voisi merkitä henkilön asuinpaikaksi, vaan ainoastaan väestötietojärjestelmään henkilön ilmoittamaksi postiosoitteeksi. Kotikuntamerkintä tai tosiasiallinen asuminen voivat olla perusteina esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen saamiseen sekä koulupaikkaan asianomaisessa kunnassa.

Äkäslompolon kyläyhdistyksen mukaan ehdotus ei huomioi riittäväällä tasolla sellaisia alueita, joilla on paljon vapaa-ajanasuntoja asemakaava-alueilla ja vapaa-ajan asuntoja asumiskäytössä, koska näillä alueilla ei ole riittävästi määrää vakituiseen asumiseen tarkoitettuja asumismuotoja. Lapin

matkailualueiden kaavoitusta on tehty vahvasti loma-asunto rakentaminen edellä ja maailman, sekä loma-asuntojen muuttuessa yhä useammin varustetasoltaan jopa paremmiksi kuin vakituiset asunnot, tulisi pystyä huomiomaan ihmisten vapaus valita asumisen muoto ja kotikunta erityisesti asemakaava-alueilla. Äkäslompolon kyläyhdistys ymmärtää, että esityksessä ei voida ottaa huomioon muita lainsäädönnellisiä ongelmia, mutta niitä pitäisi pystyä arvioimaan samanaikaisesti.

Esityksen 8 §:n pykäläkohtaisessa selostusosassa todetaan:

”Väestötietojärjestelmään ei ole perusteltua merkitä henkilön asuinpaikaksi rakennusta, jota ei voida muun lainsäädännön tai kuntien kaava- ja rakennusjärjestyspäästösten mukaan pitää pysyvään asuinkäyttöön soveltuvana. Kuntien on pidettävä väestötietojärjestelmään ilmoittamansa huoneisto- ja rakennustiedot ajantasaisina.”

Äkäslompolon kyläyhdistys korostaa, että mikäli väestötietojärjestelmästä halutaan saada mahdollisimman ajantasainen, tulee merkintä kotikuntalain mukaisesta asuinpaikasta tehdä jollain sellaisella tavalla, että se ei tarkoita nykyisen käytännön mukaista ”vailla vakinaista asuntoa” -merkintää. Merkintä vääristää tilannetta ja kuten hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, aiheuttaa väestötietojärjestelmään merkityn vakinaisen osoitteen puuttuminen ihmisille useita kielteisiä vaikutuksia. Tämä taas johtaa usein myös siihen, että ihmisen kotikunta on eri kuin todellinen asuin- ja työskentelykunta, johtuen mm. loma-asunnossa asumisesta, koska muita vaihtoehtoja ei ole saatavilla. Lisäksi tällaiset henkilöt luokitellaan kuntien asukastilastoissa asunnottomiksi, jolloin esimerkiksi pelastustoimen tai asunnottomien tilanteen korjaamiseksi suunniteltavat toimenpiteet saatetaan joutua perustamaan osin virheellisiin lukumäärätietoihin. Myös merkinnät vääristävät kuntien sisällä tilannetta, koska yleisesti ”vailla vakituista asuntoa” -olevat kirjataan kunnan keskuspaikan mukaan, mikä vääristää kunnan sivukylien palveluntarjonnan tarvetta (mm. sivistystoimi, nuoriso- ja vapaa-ajantoiminta).

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

-

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

-

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

-

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

-

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

-

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

-

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

-

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

-

Laukkanen Heli
Äkäslompolon Kyläyhdistys Ry